

vil. Kar govor ni izraziti smel, so pa še glasneje izrazili burni živio-klici slovanskim bratom, ki so se razlegali krog in krog. Zato je pa potem okrajni glavar vse daljne govore po županu prepovedati dal!

Po obedu se je podalo zbrano ljudstvo na veseljšče današnjega dne. Zbralo se je tu nad 3000 ljudi, med katerimi smo zopet kneza Schönburg-Waldenburga s svojo rodbino videli. Telovadba „Sokola“, glediščina igra dramatičnega društva „srce je odkrila“, ples, godba, umetalni ogenj — vse to je trajalo do mraka. — Okoli 9. ure vrnilo se je ljudstvo v mesto nazaj, in kmalu potem so začeli posebno daljni gosti odhajati.

Program cele svečanosti izvršil se je v najlepšem redu na splošno zadovoljnost zbranega naroda.

Čuli smo, da je cel tucent žandarjev pripravljenih bilo za vzdrževanje miru; a prav nepotrebna je bila skrb mladega c. kr. okrajnega glavarja, kajti, kakor zmirom, kedar je kaka narodna svečanost pod vodstvom odličnih rodoljubnih mož, tako se je tudi danes ljudstvo ves čas hvalevredno, mirno in dostojno obnašalo tako, da ne najmanjše nerednosti ni bilo.

Vse zunaj Loža vendar ni tako gladko izteklo, kakor v Ložu. Na železniški postaji Rakeški nastala je namreč neka nerednost. Ko je namreč več Ljubljancev in drugih, ki so se mislili z namešanim vlakom domú odpeljati, tje prišlo še o pravem času, je železniški uradnik nenadoma ustavil izdajanje vožnih listkov. To je ostale ljudi tako razburilo, da so zahtevali od uradnika knjigo za vpis svoje pritožbe. Ali se jim je v ta namen dotična knjiga izročila ali ne, to pisatelju teh vrstic ni znano; a gotovo je to, da je mnogo ljudi zaostalo ter na poštni vlak čakati, pa tudi višo vožnino plačati moralo. Vhod na kolodvor k poštnemu vlaku zastavil pa je žandar, češ, da ne pustí nikogar tje, dokler uradnik ne pride in to privoli, dasiravno je poštni vlak že kaki dve minuti na kolodvoru stal. Čemu tako postopanje, nam je uganjka. Morebiti narodni svečanosti na čast? Zato vprašamo sl. ravnateljstvo južne železnice: ali ni dolžnost uradnikov, o pravem času na postajo došle ljudi k dotičnemu vlaku z vožnimi listiki odpraviti in dotični vlak tako dolgo zadrževati, da vse nazoče na vozove spravi? in ali je prav, da ljudje zavoljo uradniške krivde škodo trpijo? Vsaj je bilo vsacemu znano, da je šlo mnogo ljudi v Lož, in da bodo tudi nazaj šli, to je ravnateljstvo izvedelo po prošnji Ložkega županstva, ki je za znižanje vožnine prosilo, katera se mu pa — menda tudi narodni svečanosti na čast — ni privolila! Ali tudi tu „dvojna mera?“

Popotne črtice.

I.

V Kamniku.

(Konec.)

Z Malega grada podamo se ogledovat mestice. Pred 22 leti sem za vsako hišo vedel, a zdaj je mnogo spremenjeno. Unkraj Bistrice, v kotu, kjer se stekate Nevljica in Bistrica, so videti toplice, še ne popolnoma dodelane, a za rabo vendar že. Osnova je dokaj primerna, delata jih Kecelj in Prašnikar, a ne toliko mestu, kakor sebi na dobiček, kajti Prašnikar je od glave do nog le „gšeftsman“.

Memo teh na pol izdelanih toplic obrnemo se proti Mekinam. Tu vzbuja pozornost popotnika cerkveni zvonik v gotiškem snovu s streho zelenkaste barve. Prav lepo, da bi bil le nekdanji samostan, zdaj last-

nina barona Apfaltrerna, v boljšem stanu. Al kaj se briga gospod baron za zidovje, da mu le êrar dobro plačuje!

Od Mekinj se pride čez mostič do smodniške fabrike unkraj Bistrice. Tu je vse črno; človek si skoro ne upa dihati. Tudi mi se podvizamo in pridemo „na Graben“. To predmestje je še tako, kakor je bilo, kar nič se ni še spremenilo. Vkrenemo v stranske ulice, da bi še tu nekoliko ogledali si mesto. „Kako se pravi tem ulicam?“ vprašam „purgarsko“ oblečenega strojarja s predpasnikom, ki nam nasproti pride. Mož me srpo meri od nog do glave in zareži: „Ste pa že spet eden tistih Slovencev! Pri nas nimamo ulic, ampak le gase. Po ulicah le krave hodijo.“ — „Pa menda tudi biki“, se odrežem jaz in nevoljame popade. Mož godrnja nekaj, potem odide. Bil je Keceljnov volilec.

Vrnemo se nazaj na glavni trg. Iz nekaterih oken gledajo ženski obrazi, ki nas glasno kritizirajo. Menda je to tudi posebnost Keceljnovega Kamnika. Pride pa nam naproti nekaj naših — vrlih možakov, ne Keceljnovih volilcev. Pozdrav je srčen, jaz zopet oživim.

Kar zazvoní poldan. Strašno za moja ušesa! Na prostoru še ne enega kilometra trije veliki zvonovi: pri Frančiškanih dober C, na Žaljah nizek C ali visok H, na Šutni pa Samasov zvon, ki brenčí kakor kosa in se ne dá natanko določiti, kaj je: B, A ali As; menda ima vse tri glasove. Jaz si zatisnem ušesa in bežim v čitalnico, kjer smo si bili kosilo naročili. Če človek mora take glasove skupno slišati vsak dan, potem ni čuda, da se mu v glavi zmeša in gre Keceljna volit. Jaz bi svetoval, naj bi ti zvonovi zvonili zaporedoma, a ne skupno; le Šutniški veliki naj bi vedno molčal; vrzite to reno z zvonika ali vzemite jej vsaj kembelj.

Gostilničarica nam pové, da je zdaj težko v Kamniku sestaviti dobro kosilo. Kar so bile volitve, ni blizo ne telet, ne pišek, ne družega mesa — gotovo zato, ker so Keceljnovi volilci vse pojedli za več mesecev naprej in več ur okrog.

Vkljub temu smo v čitalnici jako dobro in ne predrago kosili, potem pa, ker so temni oblaki dež obetali, vrnili se domú. Meni je pa še enkrat prišel na misel neznani mi pesnik na Malem gradu. Da, da, čedno in mično bilo bi mestice Kamniško, ako bi nad njim ne plaval nemčurska pošast: Keceljnov slamnik!

Politični sitnež.

Šolske stvari.

Šolska poročila koncem letošnjega šolskega leta.

Izviješče o kr. velikoj gimnaziji u Zagrebu koncem šolske godine 1876/7.

Na čelu temu poročilu stoji zanimivi članek pod naslovom „osnutak i razvitak „Matice ilirske“ do godine 1874.“ Napisao po spisih Matičinih prof. M. Divković, tajnik Matice ilirske. — V šolskih vestih čitamo, da je v preteklem šolskem letu Zagrebska gimnazija, kateri je gosp. Franjo Bradaška (rodом Slovenec) ravnatelj, imela v obligatnih predmetih 13 profesorjev (med njimi Slovenca gospoda Žepić, Marn) dva prava učitelja (med njima Slovenec dr. Celestin), 4 namestne učitelje in dva pomočna učitelja, — relativno-obligatne in neobligatne predmete pa je predavalo 6 učiteljev (med njimi gosp. A. Bezenšek stenografijo). Učni jezik se vé da je bil hrvatski. Kot predmet se je

v 8 razredih učil jezik nemški. Da nemški liberalizem ni še tako oblizal hrvatskih gimnazij, razvidi se iz tega, da „svetu misu polazili su učenici pod nadzorom trojice profesora u ljetno dobo svaki dan, u zimi samo nedeljom i blagodanom, te su ovih dana slušali i propovied.“ K spovedi in obhajilu so šli učenci: začetkom in koncem šolskega leta, o božiču, veliki noči in binkoštih. — Učencev je gimnazija Zagrebška koncem leta štela 522, med katerimi velika večina iz Hrvatske, Slavonije in vojaške Granice. — Štipendij ali drugih podpór ni bogata gimnazija Zagrebška. — Šolsko leto se v Zagrebu začne 1. oktobra.

Politične stvari.

O panslavizmu.

Zopet se je jela vsled Rusko-turške vojne oglašati v nekaterih listih pošast panslavizma. V svoji prenapeti domišljiji že vidijo naši nasprotniki volnate čapke Kozaške in širokopleče Zaporožce, ki vkljub omiki 19. stoletja neusmiljeno mrcvarijo in grozovitosti počenjajo v imenu panslavizma. Človek ne vé, ali bi se smejal takim neumnostim, ali bi se jezil nad nevednostjo in hudobo judovskih žurnalistov, ki skušajo vsako reč narobe zasukati in v slovanosovražnem smislu tolmačiti. V tacem slučaju smemo pač s tožnim srcem vsklikniti s Kollarom: „nikogar ni, ki bi delil Slovanom pravico.“ Poglejmo toraj natančneje, kaj je prav za prav panslavizem, je li res taka pošast, od katere bi žugal propad civilizaciji zapadne Evrope in razpad Avstrijski državi?

Vsak čas ima kaj posebnega, v vsacem času se javljajo posebne ideje, ki imajo neko posebno moč do ljudi, ki jih osrečujejo za največe žrtve, da bi dosegli svoj namen.

Tako je vladala v srednjem veku verska ideja; ona je navduševala revnega kmetiča, da je pustil plug in prijel za meč, za osvobojenje in slavo Kriščeve vere; ona je navduševala bogate in revne, vladarje in podložne; ona je navduševala celó revno otroško kri, da je zapustila tiha pasišča in prelivala kri v oddaljenih krajih zoper zakletega dušmanina krščanskega imena — moslemina.

Časi so se spremenili, in na mesto verske ideje stopila je ideja narodnosti. Ona pretresa starikasto Evropo in jej žuga podati novo politično obliko, žalibog prekoračivši večkrat meje poštenosti in pravice. „Svoji k svojim“ je njen klic in ravno poslednji čas je videl ljute borbe, ki so se gojile v tem smislu. Vsled narodne ideje se je zedinila Italija in Nemčija. Prva je pobrala papežu njegove dežele, na Nemškem pa je vsled Francosko nemške vojne vsegamogočni vpliv Prusije dognal to važno zadevo. Tako vidimo združene narode zapadne Evrope, Francoze, Italijane, Nemce, drugim manjim pa je vsled srečnih okoliščin zagotovljen njih narodni obstanek.

Toraj ni čudno, ako smo se jeli zanimati tudi mi Slovani drug za drugega, kajti to je prirojeno pravo, ki se nikakor ne dá poteptati. In ravno to zavest vseslovanske vzajemnosti imenujejo naši sovražniki panslavizem, o katerem trdijo, da je v svojih posledicah jako nevaren in pogubonos. V prejšnjih časih, manj dandanašnji, nam očitajo nevarno posledico slov. vzajemnosti ali panslavizma, da mi želimo združenja v eno politično celoto ali z drugo besedo, da želimo vseslovanske monarhije ali republike. Take želje bile bi pač smešna bedarija! Različnost lege, vere, narodnega izobraženja in historičnega razvoja delajo to stvar popolno nemogočo in zatorej moremo le milovati naše nasprotnike, ki trosijo take ne-

umnosti med svet, in se moremo čuditi, da sploh katerega najdejo, ki njim kaj verjame.

Drugi sicer ne verjamejo tega, da bi mi Slovani želeli vseslovanske monarhije ali republike, ampak le to trdijo, da je panslavizem, kojega glavni zastopnik je Rusija, Avstriji zeló nevaren zato, ker je vedni vir nezadovoljnosti in notranje nemirnosti Avstrijskih Slovanov, torej naj Avstrija gleda na to, da se Rusija preveč ne vkrepi in da se pri Avstrijskih Slovanih ne razvijajo nazori vseslovanske vzajemnosti (panslavizma). Že na prvi videz se vidi, da se morejo skuhati take misli samo v kaki magjarski ali nemški buči. In tukaj so naši nasprotniki zadeli pravo; al nevarnost ne žuga Avstrijski državi, ampak samo današnjemu gospodarstvu nemškemu in magjarskemu. Ni bil li Slovan vedno najzvestejši državljani Avstrije? Ni li toraj pravo in pravično, da se Avstrija ozira tudi na nje in na njih želje? Ni li v narodnem obziru primeroma z Nemci ali Magjari Avstrija slovanska država? In kaj dolžite Rusijo? Ni li prav ona rešila Avstrije 1849. leta? Dobro vemo, da vsa srd Magjarov do Slovanov je le maščevanje za Vilagoš, kjer so Rusi spametovali njihove trde butice.

Nemir in notranjo nezadovoljnost med Avstrijskimi Slovani sejejo samo nasprotniki naši, kajti geslo: „vsem enake pravice“ naj bi za nas ostalo zmirom na papirji, ne pa stopilo v dejanstveno življenje. Naj gledajo, da se ne pregreše nad Avstrijo oni državniki, ki s tlačenjem Slovanov obujajo v njih pravični gnjev na sedanjo sistemo in s tem podirajo domoljubje in požrtvovalnost tlačenega ljudstva ter rušijo moč Avstrijske države. Avstrija naj se prepriča, da bode le potem močna in mogočna, ako bode mogel Slovan s ponosom reči, da je enako upravičeni državljani svobodne in pravične Avstrije, namesto da se mu je bojevati za svoj naroden obstanek.

Zatorej se Avstriji ni bati panslavizma, marveč spoznava naj, da, ako je tej ideji pravična, se more krepiti domá, tako da bodo trepetali pred njo zunanji sovražniki. „Svoboda, ravnopravnost in bratovstvo vseh v državi živiočih narodov je, kakor vselej, tako tudi zdaj naše geslo.“

Slovansko slovstvo.

* *Německo-česky slovník názvů zboží obchodního spolu s ohledem na názvosloví latinské.* Sestavil Karel Petr Kheil syn. Novi vydání. V Praze 1877. (*Deutsch-böhmisches Wörterbuch der Waarenbenennungen mit Berücksichtigung der lateinischen Terminologie von Karl Peter Kheil Sohn. Neue Ausgabe. Prag 1877.*) Cena 2 gold. 50 kr.

Cela ta knjiga obsega na 26 polah tri razdelke: v prvem razdelku se nahaja slovník in terminologija v navedenih 3 jezicah, — drugi del obsega alfabetični imenik latinskih imen, v tretjem razdelku pa alfabetični imenik českih imen. Ker ima omenjeni slovník velik zaklad tehničnih izrazov v češčini, ki jih mi še v slovenščini nimamo, zato je tudi nam dobro došlo gosp. Kheilovo delo in to še posebno onim rodoljubom našim, ki se ukvarjajo s spisovanjem slovenskih slovníkov. Namesti da po svoje kujemo tehnične izraze, izposodimo si jih od Čehov, ki jih že imajo; vsaj ste si češčina in slovenščina tudi sestrici matere slovanske.

* *Jednoduché účetnictví s ohledem na ustanovení zákonná.* Sepsal Karel Petr Kheil syn. V Praze 1877. Cena 1 gold. 80 kr.